

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 50
Helyben neszoz norica:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vüékre postan szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 50

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a bétféi és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, október 14.

Az első vér.

Ma volt az első véres összecsapás az alig megindult választási mozgalmak kezdeté óta.

Arva megyében, az ország legmostohább részében, mint alább táviratunk jelenti, kormánypárti választók csendőrök fedezete alatt megrohanták a néppárt híveit s miután jó soká kegyetlenkedtek velük, a csendőrök nekik estek a *védtelen nőknek és kettőt közülük keresztülstúrtak.*

Ezzel kezdetüket vették a jóval előbb szervezett testvérgyilkos kegyetlenségek, melyeknek immár két áldozata van, kiknek ártatlan vére, mint az Ábelé, boszszuért kiált az Égbe.

Ez az iszonyatos rémtett annál sajnálatosabb, mivel a jóérlélmű töbtságot a magyar állam ellen fogja ingerelni és csak olajat önt arra a tüzre, melyet a lelketlen pánszláv izgatók ott már régóta szítanak.

Ez történik a millenniumi esztendőben, a *legalkotmányosabb király uralkodása* alatt, akiről tudjuk, hogy minden törekvése az európai béke fentartására irányul és akinek atyai szive népei java és a jogainak tisztelete fölött örködik.

Pedig mi a férfiak háboruja a védetlen nők ökléséhez képest?

Isten irgalmazzon ennek az ország-

nak, mert tatár s török nem bánhatott kegyetlenebb vadsággal a szegény néppel, mint immár Árvában megkezdtek Bánffy-nak s társainak pribékjei a szegény ártatlan nőkkel szemben.

És e nőknek ártatlan vére örök időkre meg fogja bélyegezni a mai kormányt és pártját.

Asszonyokat gyilkolnak, gyöngé nőket öldösnek.

Ez a liberális haladás, ez az örület politikája.

Van-e józan magyar férfi, ki undorral el ne fordulna ez asszonygyilkos politikától?!

A magyar nőkhöz fordulunk, azokhoz, kik az ugynevezett ös-budavári merénylet ellen oly lelkesen tiltakoztak; ezek a példás magyar nők im' láthatják, hogy a Bánffy-kormány és a liberálistmus a nők véreben gázol, csak hogy megtarthassa magának a husos fazékakat.

Magyar és keresztény nők! Vajjon tisztelhetnek, szeretnetnek-e titeket férjeitek, ha ez asszonygyilkos kormányt támogatják? Soha.

Itéljetez ti. Ti anyák, nővérek, kik majd hasonló sorsra juthattok, mint azok a szegény árvái asszonyok.

Am így összehozzák majd a kormánypárti töbtséget, de a védetlen nők vére fog tapadni minden egyes tagjához.

Viharos előjelek.

(Dr. V.) Még csak egy hét mult el azóta, hogy a királyi trónbeszéd feloszlatta az országgyűlést s immár is olyan hírek jönnek a választási mozgalmakról, amelyek minden jó érzésű embernek arczába kergetik a vért s a legnagyobb aggodalommal töltönek el bennünket a választások lefolyása iránt.

Aki csak valamennyire ismeri a viszonyokat, az nagyon jól tudja, hogy a kormánynak meg lesz a maga töbtsége, minden valószínűség szerint nagyobb, mint eddig volt, ha az ország választói a mostani válságos időkben maguk nem gondoskodnak a választások tisztaságáról Borosjenői Tisza Kálmán uralkodása óta annyira elterjedt az állami és a közigazgatási hatalommal való visszaélés és a korrupció utálatos rákfenéje, hogy nem lehet elképzelni kormányt, mely Magyarországon a választásoknál kisebbségben maradhatna. Éppen azért megfejthetetlen dolog, miért nyúl a kormányhatalom már most olyan eszközökhöz, amelyeknek nem lehet más eredménye, mint az, hogy lejártnak általa minden tekintélyt s akiben van még némi tisztességérzet, utálattal fordul el a hatalmi visszaélésnek és a vesztegetésnek e leplezetlen nyilvánulásaitól.

Avval, hogy Bánffy kibuktatja pártjából a legnagyobb tekintélyeket, skartba teszi Wekerlét és Jókait, Szapáryt és Csernátonyit, hogy teljesen ismeretlen, soha nem hallott nevű jelöltek küld a kerületekbe, nem törödnének semmit, ha

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Bölyny Sándor, mint régész.

Irta: CSEPLŐ PÉTER.

Bölyny Sándor már kora ifjúságában a történelmi tanulmányoknak szentelte minden tehetségét. Más ifjú lelkét először rendszeresen a költészet ragadja meg; a költészet, mely a szíveket annyi rajongó érzélemmel tölti be. Bölyny Sándor már 17 éves korában komoly történelmi tanulmányokba mélyedt. Ezen tanulmányok a már természeténél fogva komoly ifjúnak kedélyére, gondolkodására egész életén át kiható hatást gyakoroltak. Nálunk a hatvanas évek végén és a hetvenes évek kezdetével a történelmi irodalom terén igen élénk mozgalom indult meg. Ezen mozgalom árjai ragadták magokkal Bölyny Sándort. Bölyny Sándor ekkor történelmi irodalmunk egyik legsikamlósabb terére, — a régészetre lépett és annak hű követője maradt életfogytig, mely fájdalom, oly hamar és oly váratlanul bekövetkezett. Általában nagyon ritka eset, hogy egy egészen fiatal ember a régészetre adja magát: mert a régészeti természeténél fogva a kritikához tartozik, hol minden kérdésnél egész a skrupulositásig kell bírálunk, míg itéletet mondhatunk. Sajátosan, hogy épen ezen skrupulositás, ezen minden dologban felmerülő szerény aggály képezte Bölyny Sándor természetének és gondolkodásának alapvonásait. Mindenesetre kérdés: vajjon természetének ezen alapvonása vitte-e a régészeti terére, vagy a régészeti tanulmányokkal

való kitartó foglalkozása volt-e gondolkodására döntő hatással? Mindegy! Annyi bizonyos, hogy a tudomány egyik szaka sem nyújt művelőinek annyi meglepő örömet, mint a régészet. Egy véletlenül elénkbe dobott történelmi értékű tárgynak már pusztán megjelenése valami kellemes kíváncsisággal tölti be kebelünket; annak helyes, vagy legalább annak tartott megfejtése oly érzélemmel árasztja el lelkünket, minőt az igazság diadalának tudata keltett bennünk. Bölyny Sándor régész volt a szó legnemesebb értelmében; mindig kutató, mindig fejtegetett, de többnyire elvonultan, magányban, hogy ugyanmondjam titokban, mert Bölyny Sándor minden feltűnést, mely a nyilvánossággal karöltve jár — ipsissima verba — egész lelkéből perhorreskált. Ennek oka, bizonyosan csak kisebb részben abban is rejlett, hogy nálunk és lehet másutt is a régészet sok silány élcznek szolgál tárgyal. Bölyny Sándort a Gondviselés tulérzékeny kedélyvel áldotta meg. Barátai vagy ismerősei részéről kedvez foglalkozására tett magában véve ártatlan, de mégis gyanus megjegyzése elég volt arra, hogy hónapokra, sőt hosszabb időre megrontsa kedvét minden munkához. Pedig Bölyny Sándor csak úgy tudta, mint mi: hogy bármi téren és bármily önzetlenül érvényesítse valaki tehetségeit, mindenütt fog akadni ember, ki vele ellenkezzék. És ez jó! van így; mert az ilyen surlódások edzik az erőket és további haladásra ösztönzik a tehetséget. De Bölyny Sándort már az oly általános és mindennapi surlódás is érzékenyen érintett. Vagyonos és teljesen független lévén, bátran követhette akarátát még akkor is, ha az nem

volt egyéb mulékony szeszélynél. Visszavonult tehát hallgatag könyvei és régi okmányai közé. Életének javát azok társaságában tölté el. Ilyen körülmények mellett nem csoda, hogy a világ Bölyny Sándort nem ismerte, csak barátai és nem nagyszámú ismerősei tudták, hogy mily nemes szívet és tanult főt rejt el a vtlág elől ezen elzárkózott fiatal ember.

Bölyny Sándor sokat dolgozott, aránylag nagyon sokat, ha elgondoljuk, hogy mindössze alig élt 40 évet. Megirta Szilágymegye monographiájának a legnagyobb és legnehezebb részét, mely az okmányok gyűjtésében, másolásában és mindenek felett azok tanulmányozásában áll; de ezen munkával már évekkkel ezelőtt holmi apró differenciák miatt, melyek közte és amegye irányadó férfiak közt támadtak, szakított, és ismét a régészethez fordult, melynek hazánkban egyik leghivatottabb művelője lett. A régészetre minden ágát ismerte, de különös előszeretettel a középkori tárgyakkal és azok közt legszívesebben a népvándorlási emlékekkel foglalkozott, tehát a régészeti egyik legelhanyagoltabb és épen azért legnehezebb tanulmányoknak áldozta fel idejét és tehetségét.

Ezen sok költséget és még több kitartást igénylő tanulmányokban egész kedvét találta és oly szerencsésen működött, hogy alig merült fel e téren valami, amit meg nem fejtett volna.

Bölyny Sándor a Régészeti és történelmi Egyesületünk megalkotásánál, mint még egészen fiatal ember nagy buzgalmat fejtett ki és barátjával az ifj. Gyalóky Lajossal annak legmunkásabb tagja lett. Ez időben a régi és tör-

nem tudók, hogy mindez csak azért történik, hogy Bánffy mindenre kész szolgálataat gyűjtsön maga köré, kik képesek megszavazni a kvóta felemelését is.

Avval sem törődünk, hogy ugyanaz a kormány, mely a nemzeti jogok eltiprásával szerezte magának érdemeket Bécs előtt, főispánjai által kandidál negyvennyolcjas jelöltek, (természetesen csak a király-utczai 48-asok köréből) mint tette ezt a komáromi főispán az igmándi kerületben. Ezzel csak maga leplezi le azt az álnok játékot, melyet régóta aggodalommal szemlélnek a dualizmusnak szinte barátai.

Még ezt is érthetőnek tartjuk, hogy Bánffy kiakarja buktatni a magyar parlamentből azt, ki az interparlamentaris konferenciának is ünnepelt büszkesége volt: Apponyi grófot. A tudatlanság mit sem gyűlöl jobban, mint a tudományt s azok képviselőit. — Azon sem botránkozunk meg, hogy Apponyi Albert ellen Erdélyt léptetik fel jelöltnek. Bizonyára praxisból tudják azt, amit felejthetetlen emlékezetű regényírónk Vas Gereben mondott, hogy »a veres ást is elüti a tökk hetes, mikor — adutt.« Jó Erdély Sándor pedig azt gondolja, hogy »méltán számíthat jutalomra az, aki Apponyi fejével számol be a kormánynak.« Elég szerénység Bánffytól, hogy nem ő vállalkozott ebben a játékban a — tökk hetes dicstelen szerepére.

Az már azonban nínősíthetetlen dolog, mikor a vesztegetést oly szemérmelenül üzik, mint éppen tegnap jelentettük lapunkban, hogy *hivatalosan kidobották*; hogy a kormánypárti szavazók 10 frt napidíjat és 8 frt fuvarpénzt kapnak s ezt mindjárt ki is fizetik nekik a *Községházán*, ha lekötik szavazatukat. Ennyire eddig még a választás napján sem mertek menni, pedig még legalább is két hét választ el attól bennünket.

Ugyanezt kell mondanunk arról a

hallatlan visszaélésről, a mit a hatalmas eszközökkel követnek el. Tisza Kálmán is tudott választásokat rendezni, de szegyenlheti magát Bánffy mellett. A szolnoki dobokai főispán tultett mesterén. Azt már régóta tudtuk, hogy az állam és közigazgatási hivatalnokokat egyszerűen hajlják az urnához. Ezek már akkor, mikor szolgálataba léptek, lemondtak meggyőződésük és szabadakaratauk követéséről. Kasics és Schmidt Jenő nem akad minden hivatalban. De hogy a hatalmas befolyást ennyire érvényesítsék, mint most, ezt nem képzeltük volna. »Nem a választók egy részének véleménye áll a választók másik részének véleményével szemben, hanem az államhatalom egész szervezetével és összes eszközeivel áll szemben a szabad választó polgárokkal«, — mondá Apponyi Jászberényben. Párttá lett az államhatalom, melynek lényege a jog uralma. Pedig csak a jog uralma különbözteti meg az államhatalmat attól a hatalomtól, melyet egy rablóbanda is gyakorolhat felettünk, ha történetesen kezeibe kerültünk.

A hatalmas visszaéléseket pedig betetőzi a katonaságnak oly példátlan számban való kirendelése a választásokra. Két hadtestparancsnokság (a pozsonyi és temesvári) már kijelentette, hogy ha annyi katonát ad, amennyit tőle kérnek, akkor nem marad otthon elég a helyőrségi szolgálatra. Másrészt pedig a hadügyminiszter amiatt aggódik, hogy ki fogja majd megfizetni a költségeket. Pedig még inkább lehetne aggódni a miatt, hogy nem fog-e ez a valóságos hadjárat annyi áldozatot követelni, mint a mennyivel járt a stomfai választás, hol 72 katona lett súlyosan beteg. — Másrészt pedig érthetetlen dolog, miért kell éppen most behívni a tartalékosokat? Mi legalább úgy tudjuk, hogy a hadgyakorlatok már régen véget értek. Vajjon nem lappang-e ezen eljárás mögött is kortesfogás?

Az előjelek után nagyon is viharosnak ígérkezik a választás. Ha a folytatás is ilyen lesz, akkor beláthatatlanok a következmények, melyek ennek nyomán fakadni fognak. Viselje érte a felelősséget az, a ki előidézi azokat: a kormány és pártja.

Az utolsó menedék.

Nem kisebb ember, aki az alább közölt mondást elkövette, mint Budapest IV. választókerületének képviselőjelöltje, a szabadelvűek pártkasszájának irigylve bámult őrizője báró Podmaniczky Frigyes, ki a Czukor-utczában született. — Beszámoló beszédében azt mondta:

»Az európai népek szabadelvű elemei esodálattal és megalégedéssel tekintettek Magyarország e lélekemelő harcra felé — fennen hirdették, hogy Magyarország most az egyedű, mely a reakcióval bátran felvette a harcot s Magyarországot a szabadelvű elvek mintegy utolsó menedék helyéül tüntetik fel. (!!)»

Nagyon szoríthatja a veszedelem a liberális pártot, nagyon el lehet keseredve a Czukor-utca nagy fia, ha így elszólja magát. — Hát már az utolsó menedékhelyre huzódott, vagyis veretett a liberálisizmus? És a külföld bámul minket ezért, hogy menhelyet nyújtunk neki. — Örvendünk a nyílt szónak, mit oly illetékes férfi mond, mint a szabadelvűpárt elnöke s igyekezni fogunk rajta, hogy külföldi ócska portékának ne sokáig legyen raktára, vagy utolsó menedékhelye Magyarország, hanem végeladást rendezünk belőle. Ami pedig a külföld bámulatáti, melyre a báró ur céloz, az a bámulat másféle, mint amilyennek ő gondolja. — Eszembe jut a dologból kifolyólag egy analóg eset. — Nagy parádé volt X-faluban. — Egy elegáns kiránduló társaság érkezését várták. — Az egyik paraszt, ki valamikor urasági hajdu volt, tartogatott egy ócska czilindert, mit valamikor urától kapott, de nem talált rá alkalmat, hogy feltegye. — Feltette most. Mikor vége volt a parádénak, büszkén emlegette: »Szép volt

téneti becsü tárgyak után kutatott. Bejárta a várost, beutazta a megyét. Így kerültek össze első történelmi becsü eszközeink. Alig egy évvel később e sorok írója Bölöny Sándornak adta át a muzeumi tisztséget. Némi megszakítással 17 évig viselte azon nagy munkásságot és szakképzettséget igénylő tisztelet. Ezen időből valók muzeumunk napló-jegyzetei, melyeket a fiatal régész nagy gondnal és tudományossággal állított össze. Edes atyja halála után terjedelmes birtokot örökölvén, az őri tisztelet ugyancsak e sorok írójának adta vissza. Ezzel azonban a régészet terén folytatott munkásságáról nem mondott le. Mert, valamint első őrségi tisztségem idején a muzeum létrehozatalában tett munkának java része Bölöny Sándort illeti; úgy másodszori szolgálatom alatt a problematikusabb kérdések megfejtésére rendszeren elődömet kértem fel, mit az mindenkor szívesen és látható örömmel teljesített. E helyen legyen szabad egy esetet fel-említenem teljes történelmi hűséggel és részletességgel. 1894-ik évi május hó 17-én délelőtt a fő-utczán sétálván, Sonnenfeld Adolf beszólitott üzletébe és a muzeum részére egy ezüst érmet és egy gyűrűt kézbesített. Mindkettőt Sonnenfeld ur valami ismeretlen, román embertől vette. Az éremről első pillanatban láttam, hogy az Árpád-kori királyaink legrégibb idejéből való. Bővebb vizsgálódás után kitudt, hogy Szent László pénze. Annál mélyebb homály vette körül a gyűrűt, volna megjelenésének körülményei azt látszották gyanúsítani, hogy az éremmel egykoru, vagy a mi hihetőbb régibb lekeletű. A gyűrű, egyszerű ezüst, lapos karika felületén 8 szegletet képezve minden szeglet közt egy-egy betűnek vagy jelnek elég világos nyoma látszik. Ezen betűket megfejtetem egyáltalában

nem sikerült. Felkértem helybeli régésztársaimat. Mindhasztalan. Felküldtem a fővárosba, a hol elsőrangú tudósaink dr. Hampel, Réty, Goldzieher egymásután megpróbálkoztak vele. Levételték tehát hüven és eltették, míg valami véletlen vagy analog eset a rejtélyes betűk megfejtésére vezetend. E közben hazajött Bölöny S. és utolsó próbául átadtam neki a gyűrűt úgy este 6 óra körül. Következő nap reggeli 9 órakor ajtómon kopognak és belép Bölöny Sándor — egy csomaggal. A csomagban van a gyűrű, annak hü rajza, viaszklennymata és a rejtélyes betűknek megfejtése. Siettem lakására, hogy megtudjam: miképp jutott ezen meglepő eredményre? — Nagyon egyszerűen — mondá mosolyogva és a kielégített tudvágy nyugalmával. Előbb lenyomtam viaszba a gyűrű felületét, azután lerajzoltam; azután elővettem legrégibb okleveleimet és azok betűit hasonlítottam össze a gyűrű betűivel mindaddig, míg ezekből régi okmányainkban szereplő Holdasi nevet sikerült kibetűznöm. Éjfél után 2 órakor készen voltam vele. A régészetnek is meg van a maga öröme, tehát meg van szenvedélye is. Bölöny Sándor mindig szívesen és mondhatom örömmel teljesített minden feladatot, mire felkértem; de maga sohasem kért magának munkát. Ez alól csak egyszer tett kivételt és pedig eléggé sajátságos, hogy épen utolsó alkalommal. A mult ősszel ugyanis egy napon egészen váratlanul azon kívánsággal fordult hozzám: hogyha volnának gyűjteményünkben még meg nem fejtett Árpád-kori érmek, adjam át neki. Most van ideje és megfogja fejteni. Összeszedtem tehát valami 36 drbot és elvittem lakására. Két nap alatt készen volt vele. Nagyon sietett a munkával, mintha érezte volna, hogy már nem sok ideje marad erre.

Pedig akkor még teljes egészségnek örvendett. Van régiséggyűjteményünkben egy a magyar kereszténység első századaiból való ereklyetartó (Des Echerolles-Kruspér Károly ur ajándéka.) Ezt kívánta volna Bölöny Sándor közelebb meghatározni. El is vittem lakására a mult év utolsó előtti napon. Akkor már egészsége erősen meg volt rongálva, a szeme világa annyira elborult, hogy alig látott már, a halál angyala ott virrasztott, Bölöny többé dolgozni nem tudott. Élete ezentul merő fájdalmas szenvedés volt, melytől csak a kérélehetetlen halál váltotta meg.

Bölöny Sándor rövid ideig élt, de neve és emlékezete sokáig fog fenmaradni Nagyváradon, Biharvármegyében és talán az egész magyar hazában. Nevét örökíti a biharmegyei és nagyvárad-városi muzeum előcsarnokában felállított márvány-tábla. Bölöny Sándor neve ott ragyog aranybetűkkel azon illusztris nevek sorában, melyeknek birtokosai legtöbbit áldoztak a muzeum létrehozatalára: emlékezetét őrizi muzeumunk első terme, melynek összes butorzata egykor a boldogult tudós volt, most bátyjának, Bölöny Józsefnek szívességéből a muzeum tulajdona. A teremben áll egykori íróasztala, azzal szemben az elhunyt régésznek olajba festett és jól talált arcképe; körülötte mindenfelé könyvek, a történelmi és régészeti irodalomnak válogatott termékei. Az egész terem valóságos Bölöny-terem.

Hátra maradt kéziratok rendezésére, kidolgozásra és kiadásra várnak. Ezekről úgy vagyok értesülve, hogy bátyja, ki annyi rajongó szeretettel viseltetik őcsce emlékei iránt, gondoskodni fog, hogy mielőbb rendezve, kiegészítve, napvilágot lássanak.

minden, de azért engem bámult mindenki. — Ne avval dicsekedjünk, amiért le b á m u l bennünket a külföld, ami idegenektől levetett ócska ruha rajtunk, inkább csoportosuljunk olyan zászló körül, melyre érhető becsületes áldást hozó program van írva, melyért nem fognak sajnálva le b á m u l n i a külföldiek, hanem tiszteletet adnak számunkra s elfogják ismerni, hogy igaz, t ő s g y ő k e r e s h o n i m u n k a.

Kibby.

Választási mozgalmak.

A képviselőválasztás Nagyváradon.

A képviselőválasztás alkalmából szükséges intézkedések megtétele céljából tegnap délutánra összehívta S a l Ferencz polgármester Nagyvárad város központi választmányát.

S a l Ferencz polgármesteren kívül jelen voltak Némethy Károly, Kunyhóssy János, dr. Horváni Gyula, Rádl Ödön, Hlatky Endre, Mezey Mihály, Komlóssy József és Ullman Izidor.

Az ülés elején felolvasták a királyi kéziratot, melyben Ő Felsége tudatja, hogy az új országgyűlést november hó 23-ra összehívta s felhívja Nagyvárad városát, hogy képviselőjét ez alkalomra küldje fel az országgyűlésre.

A legkegyelmesebb királyi kéziratot állva hallgatták meg.

Ezután felolvasták a miniszter levelét, a melyben a választók megejtését október 28-tól november 6-ig terjedő időre elrendeli.

A központi választmány e leirat alapján a *képviselőválasztást október 28-án reggel 8 órára a „Fekete Sas” emeleti termébe kinté.*

Választási elnökül Mezey Mihályt, helyettesül Frankó Endre; jegyzőül Komlóssy Józsefet, helyettesül dr. Komlós Józsefet választották.

A szavazás ez alkalommal is két helyen, két küldöttség előtt történik.

Az I. küldöttségnél szavaznak: Várad-Olaszi, Várad-Váralja és Csillagváros választói.

Küldöttségi elnök: Mezey Mihály, helyettese Frankó Endre; jegyző: Komlóssy József, helyettese dr. Komlós József.

A II. küldöttségnél Várad-Ujváros, Várad-Velence és a Külváros választópolgárai adják le szavazataikat.

Küldöttségi elnök: dr. Sipos Árpád, helyettese Mihály Adolf; jegyzője dr. Mihály Lajos helyettese Weingartner Andor.

Szombaton, október 17-én délután ismét ülést tart a központi választmány, a melyen azok a megválasztottak, a kik nem tagjai a központi választmánynak, leteszik az esküt.

A polgármestert megbízták, hogy keresse meg a katonai parancsnokságot, miként az elnök intézkedésére a szükséges katonai erőrendelkezésre álljon.

Azok a választók, akiknek akár életkoruk, akár más adatok tévesen vannak bevezetve a választók névjegyzékébe, személyazonosságukra nézve a polgármestertől igazolványt nyernek jelentkezés esetén.

Végül intézkedtek, hogy a lelkészeket felkérjék a választás idejének a templomokban való kihirdetésére; továbbá falragaszokon, dobszóval kihirdetik a választás idejét.

A nagyváradi függetlenségi és 48-as párt ülése. A nagyváradi függetlenségi és 48-as párt, ma este hat órakor ülést tart, melyen a választásra vonatkozó teendőket fogják megbeszélni, továbbá a párt magatartását a választások alatt. Valószínűleg jelöltállítás kérdését tárgyalni fogják.

A m.-csékei választók elégedetlensége.

— Százasküldöttség a főispánnál. —

A magyar-csékei választókerületben a választók egy részének nincsen nyére a kormányjelöltje Goldis János g. kel. püspöki helynök, s mindenáron más képviselőt akarnak. Korábban híre volt, hogy S z e n t g y ö r g y i

Miklós birtokos is fellép, továbbá erősen emlegették K o r d a Andor birtokos jelöltetését is.

A szabadelvű párt központi elnöksége már csak ildomosságból sem akarja Goldis Jánost elejteni, a ki alig hat héttel ezelőtt lett R e z e y S z y l v i u s helyére a magyar-csékei kerület képviselőjéül megválasztva.

Az ellenjelöltek felállítása eddig nem történt meg s már azt hitték, hogy ellenjelölt nélkül, egyhangulag választják meg G o l d i s t.

Ugy látszik azonban, hogy nem megy végbe olyan simán a kecskejárás a választás és Korda Andor hívei minden áron szerencsét akarnak próbálni.

Tegnap száz tagu küldöttség járt Nagyváradon, hogy kieszközöljék, miszerint Goldis János helyett a szabadelvűpárt K o r d a Andort jelölje.

A deputáció, melyet B a r a n y i Árpád és K ö z é p e s s y Kálmán birtokosok vezettek, a környék intelligenciájából s mintegy 90 földmives választóból állott, a választó-kerület minden községéből.

Délután 4 órakor tisztelegtek B e ö t h y László főispánnál.

B a r a n y i Árpád előadta a főispánnak, hogy a m.-csékei választó-kerület polgárságának nagy része nem G o l d i s Jánost óhajta képviselőjéül s kéri egy főispánt, mint a szabadelvűpárt központi vezetőségét, miként a közóhajnak engedve, G o l d i s J. helyett K o r d a Andor jelölését támogassa, aki híve a szabadelvűpártnak s annak programját vallja magának.

B e ö t h y László főispánt, láthatólag nem a legkellemesebben érintette a küldöttség kérelme, s ennek kifejezést is adott. Nagyon különösnek, helytelennek találta, hogy G o l d i s Jánost, akit alig egy hónapja kértek fel a kerület képviselőtére, most elejtené a szabadelvűpárt. Különben azért sem a lehelyesebb az ilyen mozgalom, mert a párt szétforgácsolódására, gyengítésére vezet. Végül kijelentette a főispán, hogy a választók kérelmét a megyei szabadelvűpárt központi elnökségével tudatja s az eredményre nézve értesítik a magyar-csékei választó-kerület szabadelvű pártjának elnökségét.

A tisztelgők nem a legelégedettebben távoztak s hír szerint a szabadelvűpárt támogatása nélkül is felléptetik K o r d a Andort Goldis Jánossal szemben.

Mozgalmak a megyében.

A berettyó-ujfalui kerület függetlenségi 48-as jelöltje L e s z k a y Gyula meglátogatja a községeket s programbeszédet tart választóihoz. Vele utazik P a p p Elek volt képviselő. A kormánypárt mindjobban elveszti reményét, hogy sikerül S z u n y o g h Szabolcsot megválasztaniok.

Nagyszalontán az ellenzékiek közt szakadás van, a mi igen megkönnyíti a kormánypárti L o v a s s y Andor győzelmét, ha ugyan nem sikerül az egyetértést létrehozni. A függetlenségi 48-as párt jelöltjén ifj. B a l o g h Lászlón kívül egyrésze az ellenzéknek a népszónok B a j ó Gyulát akarja jelölni.

Az ugrai kerületben T i s z a István vezéres ellenjelöltje: B ö l ö n y József visszalépett s így a Kossuth-párti S z a t m á r i Mór az ellenzék jelöltje. A Kossuth-párt határozott programot kívánt B ö l ö n y től, ezért lépett vissza.

Hoszupályiban az ellenzék egy tekintélyes része B a k o n y i Samu debreczeni ügyvédet jelöli, míg a kormánypártnak F r á t e r Barna főszolgabíró a jelöltje.

A vidéken.

— Saját tudósítónktól. —

A fehértemplomi kerületben valószínűleg egyedül a csak pár hónappal ezelőtt megválasztott hivatalos jelölt, S z i v á k Imre lép fel.

A szászkerületben Pulszky Gusztival, a hivatalos jelölttel szemben Torna Endre fehértemplomi ügyvéd lép fel.

A verseczi kerületnek három jelöltje is van. A hivatalos jelölt Herczeg Ferencz s ellenfelei dr. Pécsa Miklós fehértemplomi kir. tvszéki bíró, ki az idén Szivák ellenjelöltje volt,

de vissza lépett, és Márk verseczi városi adótárnok. Legtöbb kilátása az utóbbinak van, mert a versecziek legjobban szeretnék saját emberüket a képviselőházban látni.

Híre volt, hogy Babinszky verseczi r. kath. káplán is fellép néppárti programmal, mert a fennebb említettek valamennyien kormánypártiak, — azonban most, mintha elaludt volna ez a dolog; jöllehet kevés jóakarattal e délvideken aligha nem sikerülne a néppártnak kellő szavazatot nyernie. A korteskedések különben már megkezdődtek minden oldalról.

— **Pancsova**, okt. 13. Nagy küldöttség indul Budapestre Dániel miniszterhez.

— **Bobró**, (Árva m.) okt. 13. A kormánypárt Meskál Zoltán néppárti ellen Bulla Antalt, majd Liptay Bélát vette kombinációba. Véglegeseu még nem jelöltek.

Esterházy Miklós Móricz gróf beszéde,

melyet mint a keszthelyi kerület néppárti jelöltje választói előtt mondott, így szól:

A gyűlést ezennel megnyitom. (Hosszantartó éljenzés.) T. nagygyűlés! Nem titkolom, hogy e pillanatban, mint pártunknak a választások előtt utolsó ülését megnyitom, meghatottság vesz rajtam erőt. Fölmerülnek emlékemben azon küzdelmek, melyeknek csekély magam nemcsak szemtanúja, de szerény harczosa is lehettem. (Zajos éljenzés.)

Az egyházpolitikai program felállítása után csekély magamnak jutott a szerencse, hogy Sopronban a legelső kath. gyűlést megnyithattam. (Lelkes éljenzés), és a véletlen azt akarja, hogy ma a választások előestéjén a néppárti gyűlések hosszú láncolatát itt Keszthelyen bezárom. (Zajos éljenzés), Engedjék meg, hogy ez ünnepélyes pillanatban köszönetet szavazzak mindazon munkatársainknak, mindazon bajnokoknak, kik velünk együtt oda törekedtek, hogy ez országban a nép akarata érvényesüljön; de egyuttal szerencsét is kívánjak nekik kitartó munkásságukért. (Lelkes éljenzés.)

Mi a néppárt, mint politikai párt, a választási küzdelmekben részt akarunk venni. (Zajos helyeslés). Programunkat ismerik.

Ezt a programot nem a taktika szülte, hanem az a nép szívéből fakadt, (Élénk tetszés), minden sora, minden szava mélyen be van vésvé nemzetünk szívébe, lelkébe, (Zajos helyeslés) tiszta meggyőződése az Magyarország keresztény lakosságának. (Élénk helyeslés). Mídon az egyházpolitikai törvényjavaslatok szentesítettek, nem haboztunk kijelenteni, hogy alkotmányos jogunknál fogva a törvények revízióját követeljük. (Zajos helyeslés). Ez képezi programunk alapkövét.

De, mélyen tisztelt hallgatóim, akadtak az országban emberek, akik minket azzal vádolnak, hogy programunk ezen pontjával felizgatjuk a közvéleményt, hogy mi vagyunk azok, a kik ez országban békétlenséget és türelmetlenséget támasztottunk a felekezetek közt. (Zajos felkiáltások: Nem igaz! Hazugság!) Azt a kérdést intézem önökhöz: alapos-e ez a gyanúsítás? (Zajos felkiáltások: Hazugság! Rágalom!)

Ki dulta fel a felekezetek békéjét ez országban? (Zajos felkiáltások: A kormány!) A kormány és a szabadelvű párt, mely őt támogatja. (Igaz! Ugy van!) Bánffy Dezső miniszterelnök kijelentette ugyan, hogy a kormánynak legfőbb igyekezetét az fogja képezni, hogy az egyház politikai törvényeket békés uton keresztülvigye; de a tapasztalat bebizonyította, hogy képtelen volt ezt az ígértét beváltani. Ezeket a törvényeket békés uton keresztül vinni lehetetlen és azért vettük fel a harcot a kormány ellen, mely ezeket a törvényeket reánk erőszakolja. Kell, hogy Magyarország keresztény lakosságának akarata érvényesüljön, és azért hívtuk ide össze önöket, hogy a választások előestéjén kifejtsük önök előtt azokat az eszméket, melyek a választási küzdelemben irányadók lesznek. (Éljenzés.)

Mélyen tisztelt közönség! Nemcsak a szabadelvűpárttal és nemcsak a kormánnyal állunk szemben. Vannak még más pártok is ez országban; voltak olyanok, akik fegyverharáságot kötöttek velünk és nem szavazták meg az egyházpolitikai törvényeket. De kutassuk kissé, hogy ezek milyen szerepet játszottak ebben az

ádáz küzdelemben. Itt, az Isten szabad ege alatt intézem az országhoz azt a kérdést, hogy ezek határozatlanságuk által nem voltak-e szintén okai annak, hogy az ország keresztény lakossága kénytelen volt fölvetni azt a kérdést, hogy az állam törvényeinek vagy az Ur Isten parancsának engedelmeskedjék-e? (Igaz! Ugy van!) És kérdelem, hogy azok, a kik az utolsó pillanatban nem határozhatták el magukat arra, hogy velünk együtt nyíltan keresztény-katolikusoknak vallják magukat, és hogy ebből a szempontból, nem pedig csupán taktikai szempontból bírálják meg a helyzetet: jogosítva vannak-e ezek minket azzal vádolni, hogy a keresztény Magyarországot végső katasztrófa elé visszük azáltal, hogy a néppártot szerveztük az országban? (Zajos felkiáltások: Éljen a néppárt! Éljen Esterházy gróf!)

Nyíltan és őszintén beszélek, elvtársaim körében: nem értem, hogy akadáhatott államférfi, aki azt a kérdést vetette fel, vajon lehet-e hazafi az a pap, aki a néppárthoz szegődik. (Zajos felkiáltások: Csakis az a hazafi!) Hát mi voltunk azok, kik a türelmetlenség és békéltenség üszkét bedobtuk az országba? (Zajos felkiáltások: Nem! Nem azok tették-e ezt) kik a nélkül, hogy az országot megkérdezték volna, fölvezték programjukba és bevitték az országgyűlés munkarendjébe az egyházpolitikai törvényjavaslatokat? (Igaz! Ugy van!) De részük van ebben azoknak is, kik határozatlanságuk által még most is akadályozzák a néppárt szent elveinek érvényre jutását széles ez országban. (Igaz! Ugy van!)

Engedjék meg, hogy a bibliából idézzek egy történetet. Ismerik önök Salamon király történetét. Két asszony járult Salamon királyhoz, akik közül az egyiknek gyermeke meghalt, a másiké életben maradt. A fölött vitakoztak, hogy kié az élő gyermek. És a bölcs király akként ítélte, hogy ha nem tudnak megegyezni, hát vágják ketté a gyermeket. Az igazi anya ezt nem engedte meg, hanem inkább átengedte a gyermeket a másik asszonynak. Ekkor a király azt mondta: ime az igazi anya, azé a gyermek.

Ilyen a néppárt. (Zajos tetszés.) Hatalmunkban állott volna még forradalmat előidézni és ketté hasítani az országot. De nem tettük. Gyermekeinket, szívünk véré, a nemzet, az ország boldogságát átengedtük az államhatalomnak, legyen pillanatnyilag az övé. De megszólal a nép szava, az igazság szózata és felismeri bennünk az ország anyját és azt mondja: ime vedd, neveld fel az új nemzedéket, nevelj egy keresztény katolikus nemzedéket! (Hosszan tartó zajos tetszés és éljenzés.)

Ezért tüztük ki programunk első pontjára a revíziót. (Élénk helyeslés.) De mi nem vallási, vagy felekezeti, hanem politikai párt vagyunk. Ez alapon követeljük, hogy nekünk is helyünk legyen a parlamentben. (Zajos helyeslés) és azért lehetetlen, hogy e pillanatban programunk többi pontjairól is meg ne emlékezzem. (Halljuk! Halljuk!)

Mint komoly párt fölveztük programunkba azokat a kérdéseket is, melyek a közgazdasági kérdések neve alatt ismeretesek. Midőn azt látjuk, hogy széles ez országban az iparos és a földmives osztály mily szomorú sorsra jutott, (Igaz! Ugy van!) ezen segíteni nemcsak a mi kötelességünk, hanem kötelessége volna tulajdonképpen minden államférfiúnak. (Élénk helyeslés.)

Mi azáltal óhajtottunk segíteni, hogy az érdekeket egy központ köré csoportosítani és az érdekképviselőket az egész vonalon érvényesíteni akarjuk. (Helyeslés.) Ezt úgy fogjuk legjobban elérhetni, ha önök közül minden egyes ember a saját működése körében velünk együtt érez és minket támogat. Hiába hangoztatjuk mi itt a dobogón, hogy az érdekképviselőnek érvényesülnie kell. Ehhez emberek, tagok, érdekeltek kellene. (Helyeslés.) Azt hiszem, hogy mi, a kik ma itt összejöttünk, önök is mindnyájan első sorban vannak hivatva, ezt az érdekszövetséget létesíteni. (Élénk helyeslés.) És ha önök minket támogatnak, nemcsak szavazattal, de tanácsokkal is, azon nehéz időkben, melyeket élünk, akkor azoknak, a kiket önök a választások alkalmával bizalmukkal meg fognak ajándékozni. (Lelkes felkiáltások: Éljen gróf

Esterházy!) sikerülni fog kiegyenlíteni mindazt, a mi ma még látszólag ellentétet képez.

T. uraim! Mint politikai párt fölveztük programunkba azt is, hogy az 1867-ki kiegyezésnek hívei vagyunk. Tettük ezt azért, mert tudjuk, érezzük mindennap, hogy Magyarországnak szövetséges társra van szüksége. Szövetséges társra van szükségünk azért, mert — fájdalom — Európában elszigetelve állunk mint faj, elszigetelve állunk mint nemzet. (Igaz! Ugy van!) Ezért ragaszkodunk a 67-ki kiegyezés alapjához. (Helyeslés.) Ez a törvény kimondja, hogy a gazdasági kiegyezést minden tíz évben meg kell újítani. Minthogy azonban a t. kormánynak ezt a kiegyezést a mostani országgyűlés alatt létrehozni nem sikerült, ezért az országgyűlést idő előtt feloszlatta.

Mélyen tisztelt hallgatóm! Én nemcsak ellenzéki szempontból beszélek, de mint magánembernek is az a meggyőződésem, hogy a mostani választások előtt kötelessége volna a tisztelt liberális kormánynak felvilágosítani az országot arról, hogy mik a szándékai a kiegyezés kérdésében. (Élénk helyeslés) és miként vélekedik erről a kérdéssel a kormány támogató párt. Mert köztudomású, t. uraim, hogy erre a kérdésre nézve valamennyien egyet nem értenek a szakadellvű pártban sem. — Vannak, a kik hajlandók volnának a kvótát felemelni, vannak viszont, kik ezt mereven ellenzik

E tekintetben a kormánypárt meghasonlott. Már pedig a mely pillanatban az uralkodó többség valamely kérdésre nézve meghasonlott és egyetértésre sem tud jutni, abban a pillanatban az a kormány, mely ily meghasonlott pártra támaszkodik, megszünt parlamentari kormány lenni, úgy, hogy parlamentari és alkotmányos fogalmak szerint most már bekövetkezett a kormányválság. (Zajos helyeslés.) Szóaljjon fel tehát a t. szabadellvű urak, szóaljjon fel Bánffy miniszterelnök ur, mint pártvezér, és világosítsa fel az országot a helyzetről. Akkor azután mi, a néppárt, szintén állást foglalhatunk e kérdéssel szemben, nyíltan, őszintén mint szokásunk minden alkalommal. (Élénk helyeslés.)

Minthogy azonban nagyon féltő, hogy a miniszterelnök urnak ez a nagyfontosságú nyilatkozata nem fog egyhamar megtörténni (Derűltetés), talán nem lesz fölösleges, ha ezt be nem várva röviden meg mondom, hogy mi az én egyéni véleményem a kvóva kérdéséről. (Halljuk! Halljuk!)

Az bizonyos, t. uraim, hogy ez a kérdés nagyon kényes és megoldása alapos megfontolást igényel. Ha fennakarjuk tartani a monarchia nagyhatalmi állását, kell, hogy a monarchia mindkét állama áldozatokkal járuljon ezen nagyhatalmi állás megszilárdításához. Én kijelentem, hogy ha az Ur Isten megengedi, hogy szerény erőmet és tehetségemet továbbra is érvényesíthessem a politikai téren (Lelkes felkiáltások: Éljen gróf Esterházy!), én a monarchia nagyhatalmi állásának megóvása mellett leszek minden körülmények között, (Zajos éljenzés) s azért esetleg beleegyezem, hogy Magyarország e célból talán az eddigieknél valamivel nagyobb áldozatokat is hozzon.

De t. uraim, soha sem járulhatnék a szabadellvű pártnak és a kormánynak olyan javaslatához, mely az adóknak, nevezetesen a földadónak és az ezzel kapcsolatos pótdadónak vagy jövedelmi adónak fölemelésével akarná a kvóta arányát megállapítani. (Élénk helyeslés.) Ebbe én, mint a törvényhozás tagja, sohasem egyezném. (Zajos éljenzés.) De igenis sürgetni fogom, hogy ez a kérdés gyors és a monarchia nagyhatalmi állását tekintve, kedvező megoldást nyerjen. Viszont azouban elvárom a monarchia másik államának törvényhozásától, hogy ép oly önzetlenül nyilatkozzék, miut én most önök és az ország előtt nyilatkoztam. (Zajos éljenzés.)

Most t. uraim, türelmüket tovább fásztani nem akarom. (Halljuk! Halljuk!) De engedjék meg, hogy mielőtt bezárom igénytelen beszédemet, elmondjam önöknek egyik utazási élményemet a közelmúltból. Legutóbbi utazásom alatt a külföldön egy templomot látogattam meg, melyet Szent Móríc emlékére építettek, a ki martírságát szenvedett.

A római császár kivégeztette őt, mint legionáriust, mert kereszténynek vallotta magát. De emléké az anyaszentegyház egy szép, nagy templomban örökítette meg és a hívők, kik sirjához zarándokoltak, emléké szintén megakarván tisztelni, szobrot emeltek neki. Ez a szobor a szentet úgy ábrázolja, amint tekintete az égre irányul, balkezeében pajzsot tart, jobbában pedig lándzsát, amelylyel lesújtja a pogány római császárt, ki őt halálra ítélte és a császárt, ki látszólag győztes volt, a szent halála után porba tiporja.

Mikor ezt a szobrot megláttam, eszembe jutott a néppárt. Minket is üldöznek, gyaláznak, ugyszólván halálra ítélték a küszöbön álló választások alkalmával. De kezünkben van meggyőződésünk szent lándzsája (Élénk tetszés), kezünkben van vallásunk szent pajzsa (Élénk tetszés.), és porba fogjuk tiporni ellenfeleinket, az uralkodó liberális pártot, az Ur Isten engem úgy segítjen! (Szűnni nem akaró lelkes éljenzés.)

Millenniumi kitüntetések.

Személyem körüli magyar ministerem előterjesztésére, az ezredéves országos kiállítás szervezése és rendezése körül szerzett kiváló érdemek méltánylásául, megengedem, hogy:

Vaszary Kólos bibornok-hercegprímásnak, Császka György kalocsai érseknek, Bubics Zsigmond kassai püspöknek, Fehér Ipoly pannonhalmi főpátnak, gróf Andrássy Aladár főkamarsmesternek, gróf Andrássy Tivadar belső titkos tanácsosnak, orosz Bálványi Gyula dohánygyári aligazgatónak, gróf Bánffy György főajtónállomesternek, Baranyay István közgazdasági előadónak, Baross Károly a »Borászati Lapok« szerkesztőjének, Bedő Albert államtitkárnak, Belházy János nyugalmazott ministeri tanácsosnak, Berzeviczy Albert, gróf Bethlen András belső titkos tanácsosoknak, Bezerédy Pál országos selyemtenyészési ministeri meghatalmazottnak, Bodoia Lajos műegyetemi tanárnak, ifj. gróf Bombelles Márk kamarás és nagyhirtosnak, Bollé Armin építészeti tanácsosnak, dr. Boncz Odön osztálytanácsosnak, béla-vári Burchard Konrad főrendiházi tagnak, Cséti Ottó főbánya tanácsosnak, Emich Gusztáv az országos magyar kertészeti egyesület elnökének, gróf Feszletits Andor volt országgyűlési képviselőnek, Fürst Jakab nagykereskedőnek, Gerlőczy Károly Budapest székes-főváros alpolgármesterének, Graenzenstein Béla államtitkárnak, Gschwandtner Albert főbányatanácsosnak, báró Harkányi Frigyes nagybirtokosnak, Hegedüs Károly ipariskolai igazgatónak, Hegedüs Sándor és Helfy Ignác volt országgyűlési képviselőknek, herényi Gotthard Sándor földbirtokosnak, Hermann Ottó volt országgyűlési képviselőnek, Horváth Sándor főerdőtanácsosnak, Inkey Béla főgeológusnak, Kerpely Antal és dr. Klamarik János ministeri tanácsosoknak, Kohner Ágost nagykereskedőnek, dr. Korányi Frigyes főrendiházi tagnak, Kvassay Jenő ministeri tanácsosnak, gróf Kulmer Frigyes nagybirtokosnak, Mádai Izidor ministeri tanácsosi címmel felruházott osztálytanácsosnak, dr. Matlekovics Sándor belső titkos tanácsosnak, Miklós Ödön és Mikszáth Kálmán volt országgyűlési képviselőknek, Nagy Vincze országos tejjgazdasági felügyelőnek, br. Natorp Tivad. pénzügyi titkárnak, Nemegey Ákos uradalmi jószágigazgatónak, dr. Pauler Gyula ministeri tanácsos és országos főlevéltárnoknak, Péchy Imre ministeri tanácsos és államnyomdaigazgatónak, Perleberg Arthur ministeri tanácsos és dohányjövődéki igazgatónak, dr. Popovics Sándor ministeri tanácsosnak, Ráth Károly Budapest székes-főváros főpolgármesterének, Rodiczky Jenő gazdasági tanintézeti igazgatónak, Rötzer Ferenc az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár igazgatójának, Simon Jakab nagykereskedőnek, Smrekar Milán, a horvát országos kormány titkárnak, Szathmáry Béla és dr. Szathmáry György ministeri tanácsosoknak, gróf Széchényi Béla főrendiházi tagnak, Széll Kálmán belső titkos tanácsosnak, Szemere Huba volt országgyűlési képviselőnek, Szlavics Rajmond pénzügyi főtanácsosnak, dr. Tauffer Vilmos egyetemi tanárnak, Thaly Kálmán volt országgyűlési képviselőnek, gróf Teleki Géza belső titkos tanácsosnak, Tolnay Lajos volt országgyűlési

képviselőnek, Ullmann Emil termény-nagykereskedőnek, Vámosy Mihály, az országos méhészeti egyesület alelnökének, Vörös László államtitkárnak, ifj. Wein János főmérnöknek, gróf Zichy Géza belső titkos tanácsosnak, Zsigmondovszky Nándor osztálytanácsosnak és Zsilinszky Mihály államtitkárnak.

elismerésem nyilvánítsák; továbbá Lukács Béla belső titkos tanácsosnak az I-es osztályú vaskoronarendemet díjmentesen, Gromon Dezső belső titkos tanácsos és államtitkárnak Ferencz József-rendem nagykeresztjét.

dr. Schmidt József ministeri tanácsos és kiállítási igazgatónak Ferencz József-rendem középkeresztjét a csillaggal.

Lánczy Leo, a budapesti kereskedelmi és iparkamara elnökének Ferencz József-rendem középkeresztjét.

Ludvigh Gyula a magyar államvasutak elnök-igazgatójának Szent István-rendem kiskeresztjét díjmentesen.

dr. Jurkovic Miklós Pozsega megye főispánjának, Losonczy Mihály ministeri tanácsosnak, gróf Mailáth József, a bodrogi-tiszai vizszabályozási társulat elnökének, Rudnay Béla, a székes-fővárosi államrendőrség főkapitányának, dr. Sélley Sándor ministeri tanácsosnak, Schober Albert ministeri tanácsos és magyar államvasuti igazgatónak, Szalay Imre ministeri tanácsos és a nemzeti múzeum igazgatójának, valamint Thüröczy Adoll ministeri tanácsos és fővámgazgatónak Lipót-rendem lovagkeresztjét díjmentesen;

Alpár Ignác műépítésznek, gróf Bethlen Balázs volt országgyűlési képviselőnek, Böckh János, a m. földtani intézet igazgatójának, Csöke Ferencz osztálytanácsosnak, dr. Czobor Béla egyetemi tanárnak, Dedovics György horvát-szlavon országos képviselőnek, Fáy Béla földbirtokosnak, Golluf Lajos horvát-szlavon országos képviselőnek, Kammerer Ernő volt országgyűlési képviselőnek, Karsay Albert földbirtokosnak, Libits Adolf királyi tanácsosnak, dr. Liebermann Leo, az országos vegyészeti intézet igazgatójának, dr. Mallin János a horvát-szlavon kormány osztálytanácsosának, Pirkner János országos állattenyésztési főfelügyelőnek, Radics Jenő, az országos iparművészeti múzeum igazgatójának, Rejtő Sándor műegyetemi tanárnak, gróf Szapáry György lótenyésztési bizottsági elnöknek és Wagner Vilmos főbányatanácsosnak a harmadik osztályú vaskoronarendemet díjmentesen;

Arnold Ferencz horvát országos közjegyzőnek, Bierbauer István főmérnöknek, Deutsch Antal hírlapírónak, Engelbrecht Károly szőlészeti és borászati központi felügyelőnek, Fittler Kamil, az iparművészeti iskola igazgatójának, Haberhauer János Budapest székes-fővárosi tanácsnoknak, Jankovics Sándor uradalmi igazgatónak, Kolozsváry Endre műszaki tanácsosnak, Kövcsy Béla ministeri számtanácsos és a kiállítási számvevőség főnökének, Landgraf János országos halászati felügyelőnek, Magyar Kálmér főföldmívelői iskolai tanfelügyelőnek, Markup Ferencz főmérnöknek, Meinig Arthur műépítésznek, dr. Melichár Kálmán ministeri titkárnak, Oberhäuser Lajos posta- és távirdata tanácsosnak, Pasacics Agoston horvát főmérnöknek, Pfaff Ferencz magyar államvasuti felügyelőnek, Reich Károly műszaki tanácsosnak, Solymásy Endre tengeri hajózási felügyelőnek, dr. Szendrey János ministeri titkárnak, Szilassy Zoltán, az országos magyar gazdasági egyetemi titkárának és Tavi Gusztáv erdőtanácsosnak Ferencz József-rendem lovagkeresztjét;

Amtmann Géza Budapest székes-fővárosi tanácsjegyzőnek, Edvi Illés Aladár középipariskolai tanárnak, Egan Ede magyar államvasuti mérnöknek, dr. Fialka Gusztáv orvosnak, Gaul Károly középipariskolai tanárnak, dr. Gopcsa László ministeri segédtitkárnak, Gretscl Odón ministeri számvizsgálónak, dr. Harrach József, zeneakadémiai tanárnak, Hollós József főmérnöknek, Kondor Vilmos főerdésznek, Korossy Albert posta- és távirdata-főtisztnek, Krik Aladár gazdasági felügyelőnek, Köllő Miklós szobrásznak, Lencz Odón középipariskolai tanárnak, Liska Samu állatorvosnak, Mátray Lajos szobrásznak, Niesch Endre ministeri segédtitkárnak, Plavsic Miklós észéki kereskedelmi kamarai titkárnak, Schusztar Márton gymnasiumi tanár-

nak, Steinhausz László főmérnöknek, Várdai Szilárd mintarajziskolai tanárnak, Virág Andor főmérnöknek és Zielinszky Szilárd vállalkozó mérnöknek a koronás arany érdemkeresztet;

Antoni Tamás ácsmesternek, Babocsay Béla ministeri számellenőrnek, Gaál Géza ministeri irodatisztnek, Hegedüs Ödön kiállítási főfelügyelőnek, Ilsemann Keresztély Budapest székes-fővárosi főkertésznek, Karaturovic Jakab, a horv. szlavon orsz. kormányánál alkalmazott irodatisztnek, Móser Sándor ministeri számellenőrnek, Nonn János kereskedelmi kertésznek, dr. Ott János ministeri segédfogalmazónak és Palágyi Kálmán rendőrfelügyelőnek az arany érdemkeresztet;

Bircher István, Lemmer Márton és Méhn Antal ácsállérok a koronás ezüst érdemkeresztet;

Nagy István posta- és távirdata-altisztnek és Petheő Imre kiállítási kapusnak az ezüst érdemkeresztet;

Banovits Kajetán osztálytanácsosi címmel felruházott magyar államvasuti igazgatónak, dr. Konkoly Thege Miklós, a meteorológiai intézet igazgatójának és Robitsek Sándor osztálytanácsosi címmel felruházott magyar államvasuti igazgatónak a ministeri tanácsosi címet díjmentesen;

Müller Béla műszaki tanácsosnak az osztálytanácsosi címet díjmentesen;

Gelléry Mór, az országos iparegyesület igazgatója és a kiállítás titkárának, Heuffel Adolf Budapest székes-fővárosi középítészeti igazgatónak, mádi Kovács László földbirtokosnak, dr. Kovács Gyula, a kereskedelmi múzeum igazgatójának, Márkus József Budapest székes-főváros alpolgármesterének, Neuschlosz Marczel nagyiparosnak és Sztérényi József országos ipariskolai főigazgatónak a királyi tanácsosi címet díjmentesen;

Cseh Lajos főmérnöknek és Hoffmann Rafael magánbányagazgatónak a bányatanácsosi címet díjmentesen;

dr. Kétly Károly egyetemi tanárnak, Mende Bódog földbirtokosnak, Rákosi Jenő hírlapíró és az »Otthon« elnökének »mindszenti« előnévvel Rickl Gyula osztálytanácsosnak »bellej« előnévvel, Schlick Béla, a »Schlick«-féle részvénytársaság igazgatójának és Tormay Béla ministeri tanácsosnak a »nádudvari« előnévvel és törvényes udódaiknak a magyar nemességet díjmentesen;

végül Kocourek Perencz főállatorvosnak az országos állategészségügyi felügyelői címet adományozom.

Kelt Budapesten, 1896. évi október hó 10-én.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Báró Jósika Sámuel s. k.

Ő császári és apostoli királyi Felsége, folyó évi október 10-én Budapesten kelt legfelső elhatározásával, legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy az 1896. ezredéves országos kiállítás körül szerzett érdemek elismerésül: haraszi Bernolák Károly altábornagynak, a budapesti I. honvéd-kerület parancsnokának, Reinle Gábor csendőr-ezredesnek, a honvédelmi minisztérium XVI. ügyosztálya helyettes vezetőjének és Majnik Béla II. osztályú főhadbiztosnak, a honvédelmi minisztérium VII. ügyosztálya vezetőjének, a legfelső megelégedés kifejezése tudtul adassék. Ő császári és apostoli királyi Felsége ugyanezen alkalomból: báró Gunesch Gusztáv helyi alkalmazásbeli ezredesnek, a honvéd központi fegyvertár parancsnokának és Balás György alezredesnek, a nyitrai 14. honvéd gyalog ezred parancsnokának, a III. osztályú vaskorona-rendet díjmentesen, továbbá: Huber Antal helyi alkalmazásbeli századosnak, beosztva a honvéd központi ruhátnál és Cserny Lajos főhadnagynak, a honvédségi Ludovika Akadémia tanárának, létszám felett a nagyszabonyi 23. honvéd gyalog ezrednél, a Ferencz József-rend lovagkeresztjét legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

- Október 14. Este 6 órakor a 48-as és függetlenségi párt ülése.
- > 16. Biharmegyei rendkívüli közgyűlése.
  - > 17. A megyei központi választmány ülése.
  - > 18. A főreáliskola palotájának fölvatása.
  - > 18. Várad Margit hangversenye.
  - > 28. Nov. 6. Képviselő-választások.
  - > 28. Esküdtiszéki tárgyalás Nikolits Döme aradi ügyvéd ellen.

* **Mária Dorottya kir. hercegnő esküvője.** József kir. herceg leányának Fülöp orléans herceggel való esküvőjén a külföldi fejedelemségek szokatlanul nagy számban fogtak megjelenni. Az orléansok, az alençonai és a nemoursi herceggel az élükön, mind jelen vannak, azonfelül az orléanista-párt vezérférfiai is. Határozottan állítják, hogy a fejedelmi vendégek között lesz a portugál király és királyné, sőt arról is egész biztonsággal beszélnek, hogy a bolgár fejedelem is meg fog jelenni. Ez főként azzal van összefüggésben, hogy Klementina kóburgi kir. hercegnő volt az, aki ezt a házasságot összehozta és jóllehet Ferdinánddal nagyon is érezteletlen Béesben, hogy nem persona grata, el akarják kerülni azt, hogy Klementina hercegnő fia az esküvőről hiányozzék. Az aostai herceg és az aostai hercegnő biztosan jelen lesznek. Most igen érdekes tényről, arról beszélnek bécsi udvari körökben, hogy az orléans herceg kívánságára a nagyobb párisi lapokat is felvették a meghívottak névsorába. A külügyminisztérium állította össze a lapok névsorát, amelyet a király jóvá is hagyott. Meghívást kapnak többek között a Figaro, a Matin, a Journal des Debats, a Soleil, a Temps stb. Az egyházi esketés után a schönbrunni kastélyban november 5-én diszebed lesz és este a várszínházban diszeledést tartanak, amely alkalommal valamilyen francia vígjáték fog előadásra kerülni. A renunziáció után, november 4-én szintén diszeledés lesz. A diszebedre azonban összesen csak 250 meghívót bocsátanak kf.

* **Változások az egyház főkormányzatában.** A »Religió« Rómából azt a tudósítást kapta, hogy ő szentsége a Monaco bibornok halála által üresedésbe jött nagy penitenciáriusságra Verga bibornokot nevezte ki, ez utóbbinak helyét a püspökök és szerzetesek congregatiójának élén Vannutelli Szerafin bibornok, volt bécsi nuncius foglalta el, kinek az Index congregatio elnökségében Steinhuber bibornok, ennek pedig az indulgenziák congregatiójának elnökségében Gotti biboros lett az utódja. Továbbá, ő szentsége államtitkárrá (substituto della segretaria di stato) Tripepi, a ritusok congregatiójának titkárává pedig Panici főpapot nevezte ki.

* **Dr. Károly Irén felolvasásai.** Megbízható forrásból értesülünk, hogy Károly Irén dr., ki nemrég tért vissza németországi tanulmányutjáról, e napokban megkezdte felolvasó-ciklusát a Röntgen-féle sugarakról és azoknak gyakorlati alkalmazásáról, hogy a szenvedő emberiség javára a helyben felállítandó Röntgen-atelier-t teljesen felszerelhesse. Mint halljuk, már eddig is sok és nagyszabású eszköz érkezett meg e célra. Mihelyt a megrendelt és a már utban levő többi készülékek is megérkeznek, rögtön megkezdődnek a felolvasások. A kísérletekkel egybekapcsolt eme felolvasásokra már csak azért is felhívjuk a figyelmet, mert azoknak neves szerzője a humanizmus érdekében e város és megye közönségének akar segítségére lenni.

* **A kolozsvári honvéd-vertanu emlék vasárnapi fölvatására** a bejelentések megindultak. Pénteken este érkezik Sándor László unokája Szörtsey Gyula Marosvásárhelyről. — Szombaton d. e. 10 órakor a kolozsvári Ferenczrendiek templomában, ünnepélyes engesztelő szentmise-áldozat lesz a vértanuk lelkeért. Szörcey koszorút is hoz magával. — Egy gyönyörű koszorút egy kolozsvári urnő is már készítettett s az ünnepélyig az ereklye-muzeumban helyezte el. Az a terv merült fel, hogy a

koszorukat társaságok és testületek vigyék és helyezték az emlékre s a kik csak tehetik a kivonulást gyalog tegyék meg, a visszatérés történhet kocsikon és esetleg vasuton. Ez a szokás uralkodik az aradi vesztőhelyre való kivonulásokra nézve is ünnepélyes alkalmakkor. Az emléknél az ünnepi beszédet Szász Gerő 1848—49 honvédhadnagy fogja tartani s Biró Béla apát-plébános fogja a sirt beszélni.

* **Pászt Vilmos kuriai bíró,** kir. törvényszéki elnök, a napokban ülte meg Fehértemplomban elnökségének 25 éves évfordulóját, mely alkalommal a vezetése alatt álló törvényszék és járásbírók tagjai arcképpükkel ellátott díszes albumot nyújtottak át neki, melyet az elnök megdögvén köszönt meg.

* **Szép családi ünnepély.** Báró Königswarter Hermann kisszántói kastélyában szép családi ünnepély volt tegnap. A báró kedves nejének születés napja alkalmából fényes estélyre gyűltek össze a főúri család jóakarói. Nagyváradról Beöthy László főispán, Szunyogh Péter alispán, dr. Márkus Lászlón kívül többen voltak jelen; főképpen a megye előkelő birtokosai közül sokan siettek üdvözölni az általános tiszteletnek örvendő urnót.

* **A szabadkőművesellenes kongresszushoz.** Valussi dr. trienti érsek Rampolla biborshoz levelet intézett, a melyben a lefolyt kongresszusról referál, kiemeli azt a lelkes szeretettel a pápa iránt, a mely az értekezletek alaphangja volt. Egyben kéri az államtitkárt, hogy ezeket közölje Leo pápával. Rampolla biboros válaszában kifejti, miszerint a pápa elvárja, hogy a katolikus világ a kongresszus határozataihoz képest, erős összetartásban arra fog törekedni, hogy a szabadkőműves tévtanok továbbterjedésének elejét vegye. Együttal a pápa szerencsekívánatait és apostoli áldását adja át Valussi dr. érseknek.

* **Magyar iparosok Berlinben.** Mint Berlinből telegrafálják, a magyar országos ipar-egyesület oda érkezett tagjai tiszteletére a berlini kereskedők és iparosok egyesülete nagy díszebédet adott. Az első felköszöntőt Delbrück államminiszter mondta Ferenc József császárra és királyra, a másodikikat V. elcs osztrák magyar nagykövetségi tanácsos Vilmos német császárra. Vilmos császár üdvözlését küldte a társaságnak, a mit az egybegyűltek óriás lelkesültséggel fogadtak. Zichy Jenő gróf köszönetet mond a rendkívül szívélyes fogadtatásért a melyben a magyarokat részesítették és üdvözli Delbrück jelenlevő államminisztert, a ki a kormány nevében részt vesz az ebéden.

* **Olvasókör Csatárban.** Csatárban, Káthó Ferenc körjegyző kezdeményezésére olvasókör alakult, mely f. hó 11-én nyitott meg. Ez alkalommal Szűcs Antal, az olvasókör elnöke megnyitó beszédet tartott, Vágaszy János tóttelki plébános pedig igen sikerült felolvasásban, humoros és népies nyelven fejtegette az olvasókör célját. A megnyitó ünnepélyt Pécsi Lajos tanító szavalata rekesztette be. Utána tánc következett, mely — régi szokás szerint — kivilágos-kivirradtig tartott s a jólkönyv célra elég szépen jövedelmezett.

* **Elmaradt hangverseny.** Említettük, hogy Váradi Margit művésznő hét végén nagyszabású hangversenyt akart élvezetet nyújtani szép énekével előkelő közönségünknek. Mint lapunkat értesítik, a hangverseny a választási mozgalmak miatt ezúttal elmarad s csak a választások lezajlása után tartja meg a koncertet a jeles művésznő. — Egy másik hangverseny is elmaradt, az, amelyet nagy hűhóval hirdettek falragaszokon és egyébként is. Ugy látszik, hogy ebben a mozgalmas időben nincsen keletje a reklámnak.

* **Halottak napja és a jogász-ifjúság.** Kegyeletes szokás szerint, a jogakadémia ifjúsága ez idén is, elhunyt tanárai és társai sirja felett emlékbeszédeket tartanak és gyászadalokat énekelnek. Az emlékbeszédeket a napokban

fogják elbírálni. Emlékbeszédeket tartanak: Hoványi Lajos — dr. Személyi Kálmán elhunyt jogtanárnak, továbbá Müller Ferenc Jelinek István és Nyiry elhunyt tagtársaik sirjánál.

* **Időelőtti tartós szabadságolások.** A B. K. 200. számában megjelent a honvédelmi miniszter 46,489. sz. körrendelete a szolgálati kor sorrendje szerint való időelőtti tartós szabadságolásokra vonatkozólag. A miniszter most értesíti a törvényhatóságokat, hogy a körrendeletben foglaltak a honvédségre is érvényesek.

* **Uj anyakönyvvezetők.** A belügyminiszter Biharvármegyében a békényeri körületben anyakönyvvezetővé Koszta János körjegyzőt, a pesterei körületben pedig Mike Árpád körjegyzőt irnokot anyakönyvvezető helyettesé kinevezte és mindkettőt a házassági anyakönyv vezetésével és a házasságkötésnél való közreműködéssel is megbízta.

* **A tiszántúli ev. ref. egyházkerületi főgondnok.** A Vályi János halálával megüresedett tiszántúli egyházkerületi főgondnoki méltóságra beadott szavazatokat ma délelőtt bontotta fel az egyházkerületi közgyűlés által e célból alakított küldöttség. A küldöttség elnökei voltak: Kiss Áron szuperintendens és Simonffy Imre polgármester. Beérkezett 744 szavazat, mely követezőleg oszlott meg: 488 esett Debreczen és Hajdumegye főispánja, Dégenfeld József grófra, 157 Uray Imrére, 24 Thaly Kálmánra, 19 Isaák Dezsőre, 13 Horthy Istvánra, 8—8 Tisza Kálmánra és Gencsy Albertre, 3 György Endrere. A tiszántúli egyházkerület főgondnoka így Dégenfeld József gróf lett.

* **Zászlóvilág.** A választási mozgalmak folytán nagy a kereslet a zászlórudakban, meg a nemzeti lobogóhoz való vászonban. A kormánypart készített derűre-borura a lobogókat; Nagyváradon a párt elnöksége ingyen küldi szét a Tisza Kálmán feliratos zászlókat. A vidéket is elárasztja ingyen lobogókkal a szabadlevű párt. Tegnap kocsiderék számba szállították a választási székhelyekre a tollakat, lobogókat. A zászlógyártók nem győznek eleget tenni a megrendeléseknek és besöpörni a sok kormányparti aprópénzt. Mondogadják is még pedig joggal, hogy nem igaz a »kicsinyeskedő« nagyváradai polgárok állítása, mintha Tisza Kálmán mit sem tenne szülővárosáért. Hát az ingyen zászlók, tollak stb. stb. semmi?

* **Viszontlátogatások a czárnál.** Azzal a hírrel szemben, hogy Faure, a francia köztársaság elnöke, már a legközelebbi jövőben viszonzni fogja a czár párisi látogatását, egy félhivatalos szent-pétervári lap arról értesül, hogy már akkor, a mikor még a czár látogatása ügyében folytak a tárgyalások és jegyzék-változások, Faure viszontlátogatásától Montebello gróf minden igyekezete dacára elállottak. Királyunk ellenben valószínűleg a jövő év május havában fogja viszontlátogatását a czárnál megtenni, a mint ezt már a czár bécsi látogatása alatt is megállapították. Valószínű, hogy ugyanakkor Vilmos német császár nejével együtt szintén vendége lesz a czárnak, ha a czári házban áprilisa várt családi eseménye látogatás elhalasztását nem tenné szükségessé.

* **Szüreti szünet.** A jogakadémia ifjúságának régi szokás szerint az idén is kiadták a szokásos egy heti szüreti szünetet. A szüret tizenkettedikén kezdődött s tart egészen a jövőhétfőjéig.

* **Nikotin-mérgezés.** A nagyváradai társadalom egyik volt rokonszenves tagja Vindis Károly csendőr-örnagy, ki Váradon sokáig szolgált mint honvéd-főhadnagy szerencsétlenségéről vettünk hírt. Ugyanis a nevezett nyelven egy pattanás keletkezett. Vindis Károly figyelembe sem vette a csekély bajt és szivarozott. Ebből keletkezett a szerencsétlenség, mert nikotin-mérgezést kapott s mint részvételt értesülünk, jelenleg betegen fekszik, sőt még élete is veszélyben forog. Vindis Károlynak Nagyváradon széles kört rokonsága és ismerettség van, kik részvételt értesültek e mélyen lesújtó hírről.

* **Bruckner meghalt.** A zenevilágnak nagy halottja van; a művészet vesztesége sokkal nagyobb, semmint a nagy közönség érzi. Bruckner Antal, az alsó-ausztriai szegény parasztfiú, aki a bécsi konzervatóriumot Dessoff, Hellmesberger, Herbeck és Sechter alatt bámulatlan eredménytel végezte, (»ő vizsgálhatna minket«, mondotta vizsgálatán Herbeck.) sokkal tartalmasabb, velősebb, szövevényesebb zenét írt, mint manapság bármelyik zeneszerző; a mellett költészet, dallamszépség, képzeletgazdagság több volt benne, mint Brahmsban, akihez leginkább szokták hasonlítani.

* **Diák-henczegés.** Két kis diák sétált tegnap a fő-utcán. Nagyban vitatkoztak, még pedig nem is afféle diák thémán. Az képezte a beszéd tárgyát, hogy éle még Fekete Peterné vagy nem. Az egyik nem engedett a negyvennyolczból s nyakra főre erősítette, hogy most is ez árnyékvilágban él és pedig a legjobb egészségnek örvend. Hanem a másik, kinek az atyja orvos volt, érveket hozott fel. — Már hogyné halt volna meg? Hiszen az én öregem gyógyította.

* **Házasság.** Miller Imre, az »Alkotmány« pénztárosa eljegyezte magának Tauffer Lujza kisasszonyt Kolozsvárott.

* **Kasits Podmaniczky ellen.** A képviselőház feloszlata után tudvalevőleg sürgős beadványt adott be a budapesti büntető-járásbíróhoz Kasics Péter, hogy Podmaniczky Frigyes báró ellen, a ki most már nem képviselő, végtárgyalási napot tüzzön ki. Az ügyben a büntető járásbíró e hónap 17-ére tüzzött ki tárgyalási napot. A becsületsértéssel és rágalommal járó ügyet Gajzágó Manó kir. táblabíró, a büntető járásbíró vezetője fogja tárgyalni.

* **A nagyváradai „munkásbetegség-élvő-pénztár“ új disz-elnöke.** A nevezett pénztár elnöke Szabados Lajos vezetése alatt f. évi október hó 11-én egy öt tagból álló küldöttség tisztelettel báró Königswarter Hermann úrnál, tudomására hozván, hogy az igazgatóság egyhangulag a »pénztár« diszelnökévé választotta. A báró úr a választását köszönettel elfogadta, mely jóindulatáért az igazgatóság hálás köszönetét ez uton is nyilvánítja. Szabados Lajos, elnök.

* **A rendőrség és Lakatos, a cigány.** Öszbecsavarodott fűrtű cigány ácsorgott a rendőrség előtt. Lakatos Józsefnek hívják, atyja annak a Lakatos Péternek, kit rablásért nem régen illeltek el. Azóta nehéz napok járnak az öregre. Alla koppan a malacz pecsenyétől, pénze sines, csak úgy teng napról-napra mint a száraz kóró. A kenyérkeresőt bezárták; néhány évi nehéz fegyházat sóztak a nyakába. A fiát is siratja, a maga életét is, meg az öreg felesége keserősége is csak az ő szívét nyomja. Sétál le és fel a rendőrség előtt, aztán mikor végre jött egy biztos, alázatosan leemelte a kalapját és előadta, hogy miért jött.

— Instálom, esőkolom kezsit lábát megszögádom, ha a királynak megírja a nagyságos ur az én bajom. Hadd eresse ki az én Peti fiam, csak ő tudott nekünk pizt szerezni, meg elemőzsiát. Besületes az én fiam, csak azért lop meg raból, hogy nagyon nagy a szive!

* **Előadás a láthatatlan sugarakról.** Herb Ferencz esőtörtökön október 15-én érdekesnek ígérkező előadást tart a Röntgen sugarakról. Eszközei segítségével aztán felvételeket is fog eszközölni az előadás tartama alatt. Valószínű, hogy ez általános érdekű előadást nagy közönség fogja végig nézni.

* **Katonai affér.** Karlsruheban, mint lapunk telegrafálják, szenzációs katonai affér kelt izgalmat. Grüsevitz hadnagy összeszólalkozás következtében agyonszurta Siebmann huszonhat esztendő technikust. A hadnagyot a kávéházban Siebmann meglökte és nem kért bocsánatot, a miért a hadnagy felelősségre vonta. A szóváltást később a ház egy sötét folyosóján folytatták, Siebmann pofonvágta a hadnagyot, mire ez agyonszurta a technikust. A hadnagy rögtön jelentést tett az esetről a rendőrségnek és az ezredparancsnoknak.

* **A millenniumi kiállítás költségei.** A kiállítási munkálatok nagymérvű előhaladását 1895-ben híven visszatükröztetik a kiállítási alap kezelési eredményei. Mig a tényleges kiállítási költségek az 1894. évig bezárólag mindössze csak 528,449 frt.

28 krt tettek, addig az 1895. év végeig e czéla kiadott összeg az állami számvéviszék zárszáma-dási jelentése szerint 2.420,500 frt 64 krra ment. Ez összegből az igazgató személyi járandóságaira 177,827 frt 73 krt, dologi kiadásaira pedig 116,423 frt 91 krt fordítottak, a többi 2.136,259 frt 91 krt az építkezések vették igénybe. Ez irányban kiadtak az építkezések keretére 29,000 frtot, feltöl-tések összegeiben: kerítésre 23,000 frtot, parkiro-tásra 6,000 frtot, csatornázásra és vízvezeték-re 18,000 frtot, hidak építésére 175,000 frtot, általános területrendezésre 5000 frtot, utak és állványok fentartására 8000 frtot, épületekre 1.603,000 frtot, vasutára 25,000 frtot, szekrények 120,000 frtot, asztalok s effélékre 22,000 frtot, ins-talláció és díszítésekre 120,000 frtot, gépekre 4000 frtot, vegyes, előre nem látott kiadásokra 10,000 frtot, és elszámolandó előlegekre az építés-közül 21,000 frtot. A kiadások fedezésére szolgál-tak az 1890-ik évi III. trv.-cikkkel megállapított 1.000,000 frtnyi állami hozzájárulásból az 1905. év végeig esedékessé vált 900.000 frt; a székes-főváros 100,000 frtnyi hozzájárulásból esedékessé vált 90,000 frt; különböző építkezési hozzájárulá-sokból 79,617 frt 79 kr; végül a rendes díjakból, bérletekből stb., valamint vegyes bevételekből 375,704 frt 32 kr., összes fedezet 1.445,322 frt 11 kr. Egybevetve a jelzett valódi kiadásokat a fedezettel, mutatkozik tulkiadás az 1895. év végé-vel 975,188 forint 53 krajczár.

* **Rendőri hírek. Tolonczok.** A legújabb razzia eredményét, vagy tizenöt csavargót teg-nap tolonczolták ki a városból. Az érdekes csoportnak sok nézőközönsége akadt. — **Tolvaj kőműves legény.** Nagy Sándor rovtól előéletű kőműves legény három rendbeli lopást követett el. Egy boltból sört, özv. Szabónétól egy vado-nát új nadrágot, Misuray Ágostonnak cselédjétől pedig 10 frt 20 kr. készpénzt lopott. A rendőrség elesipte az enyves kezű kőművest s most jól megérdemelt helyén van. — **Koponya törés négy krajczárért.** Konyári József és Kreznerics Sámuel között, a miért ez utóbbi nem fizette meg Konyárinak négy krajczár tartozását, összetűztek a nyílt utcán és nagy verekedést rögtönzöltek. Kreznerics betört ko-ponyával távozott a harc színteréről.

* **Rövid hírek. Névváltoztatás.** Tánk Mi-hály eledsi lakos vezetéknevének »Szabó«-ra vál-toztatását a belügyminiszter engedélyezte. **Jóvá-hagyott alapszabályok.** Konyár községben ezred-élyes temetkezési egyesület alakult. Az alapszabá-lyokat a miniszter a jóváhagyási záradékkal ellátta. — **Új marharakodó állomás.** A földművelésügyi miniszter a zalamegyei Sármellék vasuti állomását marharakodó állomásnak jelentette ki. — **Megszá-mozott állatok.** A földművelésügyi miniszter kör-rendeletet intézett a törvényhatóságokhoz, a mely-ben elrendeli, hogy a hizlaldákban az állatok szarvát folyó számokkal bélyegezzék meg s a jár-latokat ezen számokkal ellátva állít-ák ki a ható-ságok.

Nagyvárad város közügyei.

A városi földek bérlete.

A Nagyvárad határában levő városi földek bérletére nem régen megkezdte a gazdasági ügyosztály az árverést a helyszínen, azonban olyan kevés volt az árverelő s különösen oly csekély összegeket ígértek a földek hasznosá-ra fejében, hogy a további árverést beszünt-tették.

Schenker Mihály nagyvárad lakos írásbeli beadványt intézett tegnapelőtt a ta-nácsához, a melyben kéri, hogy az újvárosi vá-rosi földek részére 12 évi bérletre adassanak át. Az ajánlatban kijelenti Schenker Mihály, hogy 30 holdért hajlandó évi 8 frt bért fizetni holdanként; a további 81 holdért pedig 7 frt 50 krt ajánl holdanként. Ezenkívül kéri, hogy az ezen földekbe beszölgellő 7 holdat, melyet már bérbe adott a város, szintén bocsássa át részére, holdanként 7 frt 50 kr bérért. Ez an-nál inkább teljesíthető, mert az árverési felté-telek szerint a városnak joga van az árverést megsemmisíten.

A városi tanács tegnap délelőtti ülésében foglalkozott e beadvánnyal. A gazdasági ta-nácsos előterjesztette, hogy az árverésen csak

7 frtot ígértek holdanként bérösszeg fejében, a csőszbér beszámításával s ezért szüntették be a további eljárást.

A tanács elnyösebbnek látja, ha a földek egy bérlő kezében vannak, mintha parcellákba osztatnak széjjel, de meg a Schenker által megajánlt bérösszeg is magasabb, mint az ár-verésen elért összeg miatt is a tanács javo-solja, hogy a Schenker Mihály ajánlatát fogadja el a törvényhatóság.

Tűzfészek a huszárlaktanyában.

Korábban említettük, hogy a Ferencz Jó-zsef laktanya udvarán nagy mennyiségű szalma van felhalmozva, a mely által tűzveszély esetén teljes pusztulásnak van kitéve a laktanya. A főmérnök felszólalása folytán felhívták a ka-tonai parancsnokságot, hogy mielőbb takarít-tassa el a tűzfészeket, de a hely hiányában csak ott maradt a sok szalma s állandó őrszemet állítottak a kazal mellé. A városi tanács most megbizta a gazdasági tanácsost, hogy a városi szénás-kertben jelöljön ki alkalmas területet a szalma lerakására. Egyttal sürgősen felhívták a laktanya parancsnokságát, hogy a felhalmo-zott szalmát haladéktalanul hordassák ki a laktanyából a kijelölt helyre.

Választások a városházán.

Érdekes lesz a novemberi városi közgyü-lés. Állások betöltéséről lesz szó. Ilyenkor pe-dig tömegesen felmennek a városatyák voksolni snját emberük mellett. Betöltik ez alkalommal a Driva Ödön halálával megüresedett I. oszt. fogalmazói állást, a melyre mint halljuk, Szücs Dezső, II. oszt. fogalmazó pályázik. A Vajnovszky Vincze II. oszt. fogal-mazó lemondása folytán megüresedett állásra három pályázó is van: Kalmár József, Kágyi Lajos és Hajduska Árpád. Mindháromnak van pártja.

Ezenkívül egy irnoki állást is betöltenek választás útján.

EGYESÜLETEK.

A Sebes-Körös vizszabályozó és ármen-tesítő társulat f. hó 13-án tartotta választ-mányi és évi rendes közgyűlést, a mely-m jelen vdltak: Cróf Gsáky Lajos társulati elnök, Örley Kálmán társ, alelnök, Szarvassy Arzén kir. mérnök miniszteri megbízott, dr. Fazekas Imre, Csáky Béla, Frankó Endre, Gedán Amb-rus, Hofman Mihály, Jelencsik István, Kiss György, Mártonffy Gyula, Madary István, Király Ferencz, Parrag Lajos, Steinbach E., Schvarcz Ferencz, Pokay Elek, Veigl Róbert közgyűlési tagok, továbbá Pekanovics Imre társ. ig. fő-mérnök, Tabéry Armin társ. szakaszmérnök és Ficzek Lajos társ. pénztárnok.

A gyűlés tárgysorozatába felvett tárgyak tárgyalásának megkezdése előtt Örley Kálmán társ. alelnök a társulati érdekeltek nevében is felszólalván, kijelenti, miszerint örömmel hasz-nálja fel mindenkor az alkalmat, hogy a tár-sulat elnöke mélt. gróf Csáky Lajos urnak a társulat ügyei iránt tanusított kiváló figyelem és ügybuzgalmáért őszinte elismerést és köszö-netet szavazzon, ily alkalomnak tekinti az ez-redévi ünnepély alkalmából készített mono-gráfia diszpldányának kézbesítését, kérve, hogy azt a társulati érdekeltség őszinte tisztelete és elismerése jeléül elfogadni méltóztassék.

Társulati elnök a felajánlott monografia diszpldányát köszönettel elfogadva, kijelenti, hogy úgy mint eddig, ez után is kötelességének fogja tekinteni az elnöki állással járó teendők-nek az összes érdekeltség javára irányuló tel-jesítését.

A gyűlés a társulati elnök kijelentését lel-kes éljenzéssel jutalmazta.

Következett a gyűlés tárgyainak tárgyalása, mely szurint: a társulati tölteseknek kocsi köz-lekedésre felhasználása tárgyában kiadott mi-lekudési rendelet mihez tartás végett igazgató főmérnöknek kiadatott. A gátvédelmi szabályok a vonatkozó miniszteri rendeletnek megfelelőleg a megváltozott viszonyokhoz képest átdolgoz-tatni rendeltettek. Az állami utak ártérbe vo-nása ellen beadott felszólamlásra hozott ötös bizottsági határozat meghirdetett. Az ártér telekkönyvek nyilvántartása s az adminisztratív

iroda vezetésére »iroda vezetői« állás szervez-tetett. A belviz csatornához egy vízmesteri és öt csatornaári állás rendszeresített. A tiszavölgyi társulat folyó évi közgyűlésén a Sebes-Körös társulat képviselésére gróf Csáky Lajos társulati elnök és Pekanovics Imre igazgató főmérnök felkértek. A társulat folyó ügyéről bemutatott igazgató-főmérnöki jelentés helye-slőleg tudomásul vétele mellett a végrajtott munkálatokra fordított költségek utalványoz-tattak.

A műszaki ártérfejlesztésről szóló jelentés tudomásul vétetett s egyben kimondatott, hogy a mennyiben a most bemutatott s a társulati választmány által közszemlére tétetni rendelt 11-es bizottsági osztályozási munkálat ellen annak alapját nem veszélyeztető felszólamlá-sok adatnának be, 1897. évi kölesön járulékok — ha ideiglenes alakban is — a műszaki ár-tér fejlesztés alapján vettessenek ki.

A belviz rendezési munkálatok előhaladá-sáról szóló főmérnöki jelentés helyeslőleg tuda-másul vétetett. Az 1887. évi költségelirányzat 267224 frt 94 kr bevétel 252004 frt 75 kr kiadással előirányozva elfogadtatott s megerő-sítés végett a földművelésügyi miniszterhez felterjesztetni határozatott.

Igazságszolgáltatás.

A „Népszava“ pénze. A szociáldemo-kraták pártjában tavaly kitört válság immár odáig jutott, hogy az ellenzék sikkasztás miatt feljelentette a párt napilapjának, a megszűnt »Népszava«-nak vezetőit. Mikor a szocialisták elhatározták, hogy lapot indítanak, e cél-ból részvénytársaságot létesítettek és körülbe-lül 1000 darab tízforintos részvényt bocsátot-tak ki. A szegény munkás emberek biztak apostolaikban s nemcsak mind a részvényt je-gyezték, de be is fizettek azonnal közel 3000 forintot. A lap aztán, dacára annak, hogy annak meglehetősen kelete s ezen a réven szép jövedelme is volt, hamarosan megszűnt. A fel-jelentők szerint ez azért történt, mert a lap élén állók kedvük szerint gazdálkodtak s ugy a befizetett részvénytőkét, mint a jövedel-mek jórészét elsikkasztották. A törvényszék megindította a vizsgálatot s a lap könyveit, melyekkel a munkások bizonyítani kívánják a sikkasztást, lefoglalta. Meggyűlik a lapalakítók baja amiatt is, hogy a megalakított részvény-társaságot a kereskedelmi törvényszéknél be sem jelentették volt.

Törvényszéki végtárgyalások. A nagyvá-radi kir. törvényszék büntetőügyi osztálya ma, október 14-én nyilvános ülést tart, melyen a következő ügyek kerülnek végtárgyalás alá:

Sikkasztás büntetével vádolt Pap János bűnügye.

Hatóság elleni erőszak büntetével vádolt Goldberger Józsefné és társa bűnügye.

Lopás büntetével vádolt Zsurzi János és társai bűnügye.

Sulyos testi sértés büntetével vádolt Czener János bűnügye.

Halált okozó sulyos testi sértés büntetével vádolt Mátéh Mártonné bűnügye.

Az ülésen Millye Gyula elnököl. Jegyző Linzinger Gyula.

REGÉNY-CSARNOK.

Zsebeld ki felebarátodat.

REGÉNY.

Irtá:

G É R A R D E D.

12

— Halljad hát a tanácsomat! szólalt meg Bielski Bogumil. Mikor katonának adtalak, azt hittem őszintén, mint annyian mások, hogy Lengyelországnak néhány év alatt új király-sággá kell alakulnia. Ez az álom eltűnt — mint összes más álmaim. Ha a jövőbe képes lettem volna pillantani, akkor nem választom szá-modra a katonai pályát.

Kázmér megrezzent, de önmagában újból megfogadta, hogy pályáját semmi esetre sem hagyja abba.

— Mivel azonban már ezen a pályán vagy, azt tanácsolom, maradj továbbra is katonának; fejezd be az atya beszédét.

— Meg is teszem, atyám! ujjongott Kázmér, megfogván és ajkaihoz emelvén atya elsoványodott kezét.

A tanácsot, mely ellen azelőtt, amíg nem hallotta a végét, teljes erejéből szabadkozott egész lelke, most nagy lelkesedéssel fogadta és meglepődéssel töltte el szívét az örvendés tudat, hogy jó s engedelmes fiúnak mutatja magát.

Bogumil homályos s fáradt szemei fölcsillogtak egy perczre a gyermeki szeretet e rég látott tanuságánál. Mint üde tavaszi fuvalat, mint ifjúságának megújulása hosszú sívár évek multán, úgy hatott rá fiának e szívbeli ömlengése.

— Jegyezd meg magadnak, Kázmér, hogy én nem akarlak rábeszélteni; szólalt meg azután szokott hangján az atya. Az én szavam nem számít. Anyádnak tartozol engedelmességgel és hálával: nekem nem tartozol semmivel.

Szomoruan és keservesen hangzottak ezek a szavak és Kázmér öröme megint szájalomná változott annak a férfinak láttára, akinek élénk s vonzó lénye mégis szeme előtt lebegett; itt pedig maga előtt annak csak romjait látta; sajnálta, hogy a mi nemes s jó volt benne, hajótörést szenvedett oly szirteken, mely egy közönséges ember számára nem lettek volna oly veszélyesek.

III.

Az első nap eme benyomásai alatt Kázmér gondolatai minduntalan visszatértek uti kalandjához.

Mindkét hölgy világos glacé-keztűt viselt. Az egyiknek köznapi, a másiknak rendkívül bájos hangja volt. Az egyiknek szürke volt a szeme, a másiké égszínké.

Kilétükről hiába kért fölvilágosítást atyjától, testvéreitől.

Mikor este mind a három fivér találkozott az atya szobájában abban a rendes órában, amikor megengedte csendes nyugalomát megzavarni, — újból e tárgyra tért a beszéd.

— Mi nagyon keveset tudunk szomszédainkról; mondta Bogumil; — különösen én magam a semminél is kevesebbet tudok felőlük.

— Az egyedüli nővérpár itt a vidéken, a Zuminski lányok; veté közbe Luczián. Az idősebbiknek pupja van, a fiatalabb meg sánta.

— Ez nem illik reájuk; viszonzá Kázmér.

— Azután itt van még az a leány a pofonnal; szólalt meg Marczin a divánról.

— Pofonnal? ismétlé Kázmér csodálkozva. Neki még nem volt ideje hozzászokni Marczin különös szólásmódjához.

— Luczián majd megmagyarázza, én nem vagyok képes rá; felelt Marczin ügyefogyott arc kifejezéssel.

— Walenska kisasszonyt érte; magyarázta készséggel Luczián. — Tudod, az anyja egyszer pofont adott egy fiatal embernek a bálban, amiért megfélekedett arról, hogy a lányak egy tánczezel tartozik.

— Ha nincs nővére, akkor ő sem az igazi; mondá Kázmér. Keress csak tovább, Marczin.

(Folyt. köv.)

T Á V I R A T O K.

Stefánia főhercegasszony Bécsben.

Bécs, okt. 13. (Saját tudósítók távirata.) Stefánia özvegy főhercegasszony hosszabb távollét után visszatért ide és hír szerint egy héttig itt marad, mire néhány napra leutazik Magyarországra, de Mária Dorottya főhercegnő esküvőjére ismét itt lesz.

Az első választási véres csata.

Alsó-Kubin (Árva megye) okt. 13. (Saját tud. táv.) A néppárti választók, kiknek Krupecz Rezső, földbirtokos, a jelöltjük, kortes utra indultak Krusztin felé; utközben az országuton találkoztak Kubinyi Árpád kormánypárti képviselő-

jelölt embereivel, kik csendőri fedezet alatt utaztak és kocsijaikról gyalázó szavakkal illették a néppárti választókat; mikor pedig ezek hasonlóval feleltek, akkor a kormánypárti választók fütykösökkel, bicskákkal megrohanták a néppárti választókat és a *csendőrök szemeláttára* az árkokba dobálták őket. Erre önvédelemből ezek ellentállást fejtettek ki, mire a csendőrök szó nélkül szuronyt szegeztek s megrohanták a néppártiakat és *két asszonyt agyonszurtak*. Alsó-Kubinból erre Krusztinba és a szomszéd községekbe katonaságot rendeltek ki és a néppárti választóknál tízével elszállásolták. A keresztülszurtt két asszony esete annyira felbőszítette a lakosságot, hogy megtorlástól tartanak.

Uj orosz külügyminiszter.

Pétervár, okt. 13. (Saját tudósítók táv.) A csár kinevezte Siskint külügyminiszternek.

Pestis Keletindiában.

Kalkutta, okt. 13. (Saját tudósítók táv.) A hólyagos pestis néhány esete fordult itt elő, ami általános pánikot okoz.

A porta helyzete.

London, október 13. (Saját tud. távirata.) Az angol kormány akeziója, melyet az európai nagyhatalmaknál a törökországi keresztények érdekében megindított, meg Oroszországnál is kedvező fogadtatásra talált. Már csak idő kérdése, hogy a hatalmak együttes flotta-demonstrációval a portát arra szorítsák, hogy a keresztényeknek megfelelő autonómiát adjon. Minthogy pedig a fanatikus mohamedánok ennek ellenszegülnek, a török birodalom helyzete igen nagy válságnak néz eléje.

Országos csalók pöre.

Budapest, okt. 13. (Saját tud. távirata.) Barcza Viktor a nyár elején a nezsideri adóhivataltól a belügyminiszternek nevére hamisított váltó alapján százezer frtot akart szerezni, de épen a végső pillanatban elesípték az utána küldött detektívek. A törvényszék ma helyezte vád alá s keresik Klementicz nevű czinkosát is.

Szélhámos hirdetési ügynök.

Budapest, okt. 13. (Saját tud. távirata.) A törvényszék ma Preszburg Rezső nevű ügynököt, ki temérdek hirdetési csalást követett el, két évi börtönrre ítélte.

KÖZGAZDASÁG.

Vörösborkészítés.

(Folytatás és vége.)

A cseranyag emeli a festanyag oldhatóságát; az pedig különösen a szőlő kocsányában és magvában fordul elő. Az egészséges, nem rothadt kocsányoknak a csefrében hagyása, valamint még más szőlők magvainak hozzáadása tehát öregbíti a vörösbor színét és azt tartósabbá teszi. De mután ezáltal a bor érettebbé is lesz, sok esetben a cseranyagtartalom, illetve a festék szaporításáról le kell mondanunk. Az olaszbor többnyire igen gazdag cseranyagban. Ez okból és az ize miatt is sok esetben ajánlatos lesz az összeházasításra szánt olaszbor már a csefréhez hozzáadni.

Nagy fontossággal bír a bor színére és későbbi fejlődésére nézve azon idő, a meddig a bort a törkölyen hagyjuk. Rendesen akkor préselnek, ha a törköly üllepszik, azaz ha az erjedés bizonyos fokig befejeződött. Miután az

erjedés a czevre hőfokától függ, a kisajtolás időpontja is ezen feltételhez van kötve.

A helyes 18—20° C hőfok mellett legcélszerűbb lesz 6—8 nap mulva préselni. A késői sajtolás rosz következményekkel járhat. Oportóval tett kísérletemnél a 14—16° C mellett erjesztett bor színe a második napon 35, negyedik napon 70, nyolczadik napon 100. tizedik napon 80 és végre tizennyolczadnapra 40 értékszámra felelt meg; a bor tehát 18 nap mulva nem volt sokkal sötétebb, mint a második napon. Ez nyilván attól van, hogy a festanyag a felületi vonzódás folytán a héjakon és magvakon megsűrűsödött. Különösen hátrányos hatással vannak az összetört magvak. Ezen bor számára (előadó itt bemutatja) a magvak mind összeaprítottak; ez majdnem szintelen lett és majdnem egy évbe telet, míg megtisztult. A zavarodása kis olajcseppektől származott, melyek az összeaprított magvakból a borba jutottak. Ezek még most is a bor felszínén felismerhetők.

A felszíni vonzódás hatása erősítették a szőlőhéjak tulságos aprítása és az erős kavarással által. Ha a bogycákat csak éppen jól feltárjuk és csak keveset, de elég gyakran megkavarjuk, sötétebb színű bort nyerünk, mint ha a héjak tulságos aprítása és tulsók kavarással által a szilárd részek felületi vonzódását és a kavarással által a levegőbe behatását is emeljük. A késői sajtolás is okozhatja, hogy azok a borok, melyek már pirosak voltak, később megbarnulnak és megzavarodnak s nem ritkán egész színüket veszítik. Ez attól van, hogy ha rothadt részek, különösen ha férgek által megsértett bogycák fordulnak elő, oly anyagok oldódnak fel, melyek később, mihelyt a szénsav eltűnik és a levegő hatni kezd, a festanyagot kiválasztják, barnás és oldhatatlanokká lesznek. Már számos borokat láttam, különösen Oportóból készült, cseranyagszegény borokat, melyek ekként majdnem teljesen elvesztették festanyagukat.

Ugy a sajtolásnál mint a lefejtésnél a vörös bor hőfokára kell gondosan figyelni. Ha a czevre, vagy a bor hideg, a festanyag egy része, mely előbb fel volt oldva és magas hőfok beálltával ismét feloldódik, kivált. A bor tehát sötétebb lesz, ha a czevre és a bor a préselésnél és lefejtésnél 14—16° C meleggel bír, mint ha a hőfok csak 5—10 C fokot teszen. Láttam már eredetileg sötétszínű borokat, melyek az alacsony hőfok mellett való sajtolás folytán világos színűek lettek. Minden erős lehülés csökkenti különben a vörös bor színét, mert az egyszer kivált festanyag többé már nem oldódik fel teljesen. Ezért kerülendő a vörös bornak — különösen kisebb hordókban vagy palaczkokban — oly helyeken való raktározása, a hol erős hőfokváltozásoknak van kitéve, mint pl. ajtók és ablakok közelében. Ugyanezen okból nem szabad a vörös borokat hideg időben szállítani.

Említettem, hogy a vörös borok, különösen, ha a szőlőfürtökben rothadt, vagy férgek által kicsipett bogycák voltak, oly anyagokat tartalmazhatnak, melyek a levegő behatása folytán megbarnulnak és oldhatatlanná lesznek s a vörös festanyagot kiválasztják és ez által a bort szintelenítik. Ezen anyagok kén által olyanokká változtathatók, hogy a bornak többé nem árthatnak. Minden vörösbort tehát lefejtés előtt akként volna megvizsgálandó, hogy félig telt palaczkban ismételtlen levegővel összerázzuk és néhány napon át meleg helyen állani hagyjuk. Ha ekkor megzavarodik, gyengén kénezett hordóba töltjük — 10 hektoliterre egy szelet kénszeletet számítva. Sok bort sikerül így pirosan tartani, míg azokból vett minták kén nélkül teljesen színüket veszítették. Számos vörösbort eladók már igen kellemetlen helyzetbe kerültek csak azért, mert elmulasztották, a bort elküldés előtt a fent leírt módon megvizsgálni és az zavarosan és barnán érkezett átvevőjéhez, ki aztán rendesen legelőször is pancsolást gyanított.

Láttuk, hogy a festanyag a borból likacsos testek által is kiválasztatik. Erősen kilugozott új hordókban a vörösbort jobban szintelenítik, mint olyanokban, melyekben már vörösbort volt. Különösen károsak azonban a korhadt kádak és hordók. Mennél kisebbek az edények, annál nagyobb ezek belső felülete a tartalomhoz ará-

234 2-10

NAGYVÁRAD

legnagyobb áruháza

Női felöltők és ruhaszövetekben

Flegman Ármin

Nagyvárad, Zöldfa-utca elején.

 Rengeteg választék, verseny nélküli olcsó árak.

Jó téli kabátok 4.80, 6.50, 7.25, 8, 9 és 10 frt.

Modell kabátok 12 frt, 14 frt, 16 frt, 18 frt, 22 frt.

Szörme gallérok 7.50, 9 frt, 12 frt, 25 frt, 36 frt.

Raad köpenyegek 12, 15, 18, 22 és 30 frt.

Őszi gallérok 1.50, 2 frt, 3.25, 4.25 és 6.50.

Ruha szövetek 22, 35, 40, 55, 70 kr. méterje.

Angol szövetek 50 kr, 60 kr, 80 kr, 1.30, 1.80 mtrje.

Fekete szövetek 33 kr, 45kr, 60kr, 85 kr, 1 frttól 5frtig.

Szines és fekete selymek 70 krtól 4 frtig mtrje.

Chiffon, vászon, asztalnemű, paplan, ágyterítő.

Függönyök, szőnyegek, disz- és bélésárak

 olcsóbban mint bárhol.

Mérték utáni ruhák vállalata.

Előzékeny és pontos kiszolgálás.

Előzékeny és pontos kiszolgálás.